

Sogningen, 11.07, 15.07.1922

Anders Skåshiem:

Millom sogningar i Hamarfest

(...)

Den sogning som er best kjend i Finnmark [pr. 1922] er truleg stortingsmann Johannes Gjetmundsen, Leirbotn i Talvik.

Talvik er eldste norske bygd i Finnmark. Det er lett skynleg at dei fyrste sogningar som kom hertil hev buset seg der. Det er ei fager bygd i Vest-Finnmark på b e sider av Altafjorden.

Johs. Gjetmundsen er f dd 1860, på husmannsplassen Lindeflaten, i Ytre kroken, som d  høyrde Munthe til.

Faren [Jetmund Guttormsen] var fr  Ormberg i Jostedal. I 1861 kjøpte han garden Nordmannsgamma i Leirbotn. Besteforeldri og heile huslyden skulle dertil. Men i 1867 selde faren garden att, for til Sogn og tok sin gamle bustad paa Lindefloten, der han budde til 1872.

I Sogn gjekk Gjetmundsen paa skule hjå lærar Mons Johannesen Haugen. Det var omgangsskule som for det meste vart halden i Kroken. Haugen var streng; men ein god lærar og vel umtykt av borni. D  foreldri flutte til Leirbotn att, gjekk han paa skule der til 1876 og var vinteren etter på fylkesskule i Alta. Syskini hans hev vore g verike og havt lukka med seg. Per Gjetmundsen er skogfut i Kvænangen Ole er skogtilsynsmann i Leirbotn. Martha er gift med gardmann Cristen i Tysfjord. Kristian er smed i Løkken verk i  stdalen. Det er soleis ei sterk og no vidgreina  tt som hev havt sin utgangsstad fr  Lindefloten i Kroken.

Johs. Gjetmundsen hev drivet gardstell og fiske. Han hev fare vida, vore i Nordnesland [?] og på Svalbard. Men han slutta   driva fisket 1912, d  han vart vald til stortingsmann for vinstre. No driv han gard og er heradskassastyrar. I Talvik hev han hav mange tillitsyrke: form. i skulestyre, form. i fattigstyre, underlensmann og ymse anna. Han hev og vore nytta som lærar-vikar.

D  han var på stortinget, fekk han 1891 brev frå Marte Bolstad i Skjolden um   vitja skyldfolket sitt der. Han tok d  ei ferd til Sogn og helsa på gamle kjenningar og  ttfolk i Luster, Urnes, Solvorn og Aurland. Serleg tala han med sin gamle skulekamerat Nils Olson Loi på Urnes.

Gjetmundsen hev bede meg helsa til Sogn til alle kjenningar og  ttfolk der. Serleg bad han meg helsa den gamle l raren Mons Haugen.

Det var gildt for Gjetmundsen   koma til Sogn att og vera på gamle, kjende stader og tala med gamle vener. Serleg tala han um barneminni og den gamle kyrkja på Urnes.

Denne kyrkja hev stade som ein heilag møtestad i hundratal av år, og gjeve folket sine beste og dyraste minne. So er det og for Gjetmundsen. Til denne stad knyter seg nokre av hans beste minne. Elles kunde han ikkje trivast i Sogn no. Han tykte det var so h gfeltt og ulendt at han fekk ikkje sova der. Han hugsa tilbake til Finnmark. Han segjer: Finnmark er eit godt land. Men det er for lite kjennt. Det var gildt   m ta ein sogning som heller ville bu i Finnmark enn heime i Sogn.

Gjetmundsen hadde tidleg l rehug. Som liten gut l nte han bøker av frøken Bolette Munthe i Kroken. Den lærdom han fekk ved det hev seinare vore honom til nytte. D  han var på stortinget tala han ofte med henne. Ho tykte det var gildt at husmannsguten fr  Lindefloten var vorten stortingsmann fr  Finnmark og at det han hadde lese på Kroken hadde fenge så god verknad. Dette

er eit av dei mange gode døme på embetsmanns-heimar hev havt ein stor og gagnleg umverknad på folket. Mange er dei trådar som i Sogn fører tilbake til det gamle herresetet i Kroken.

Som stortingsmann arbeidde Gjetmundsen for betre samferdsla og til å letta vilkåri for folk til å kjøpa jord av staten. Gjetmundsen hev vore med og sådd kjærleik til jordi i Finnmark. Seint gjeng det vel med voksteren. Men det er eit arbeid som eig signing og framtidsvon.

I samanlikning millom Sogn og Finnmark segjer han at folk hev det like godt her [i Finnmark] som der [i Sogn]. Skulestellet her er i mange måtar betre skipa enn skulen der sud. Som stortingsmann hadde han tidt reist kjæremål [klagemål] mot stortingsmenn frå Vestlandet for det skulestell dei endå let seg lita med i ymse bygder der.

Gjetmundsen hev vore totalist i 30 år. Men no trur han ikkje at landsforbod fører mot målet.

Det hev vore vande [tronge] økonomiske kår i Finnmark i det siste. Livsens strid hev sett sitt merke på mange. Og Gjetmundsen hev ikkje gjenge fri. Men det er å vona at hans store arbeidsvilje held honom uppe. Han hev havt gåverike born. Sonen Johs. Gjetmundsen hev vore underlensmann i Kautokeino og er no fullmgt. hjå byfuten i Hamarfest.

(...)